

Profilering Academie voor Art & Design Zwolle: Human Matters

De ArteEZ Academie voor Art & Design Zwolle is een kunstacademie. Het is een instituut waar (toegepaste) kunstenaars worden opgeleid en waar onderzoek gedaan wordt naar de aard van kunst en de rol van kunst in de samenleving. De academie leidt bachelor kunst-educatoren, illustratoren, animatoren, grafisch ontwerpers, striptekenaars, interieurarchitecten en associate degree interieurontwerpers op.

Kunstacademies in Nederland zijn onderdeel van het hbo, het hoger beroepsonderwijs. Waar het overige hbo de studenten voorbereidt op een concreet beroep, moeten studenten aan een kunstacademie het vermogen bezitten om hun eigen geschiedenis en identiteit te koppelen aan noodzakelijke vakkennis. Alleen door die verbinding kunnen zij een professionele (toegepaste) kunstenaar worden. Dat komt tot uitdrukking in de eerste en belangrijkste competentie uit het beroepsprofiel beeldende kunst en vormgeving: het creërend vermogen.

De ArteEZ Academie voor Art & Design Zwolle leert studenten om werk te maken waarmee een verband gelegd wordt tussen de eigen denk- en leefwereld, de eigenheid en geschiedenis van het vak en de maatschappelijke context waarin zij het vak uitoefenen. Onze academie ziet het bovendien als haar taak studenten toe te rusten met het vermogen om actieve en kritische burgers met een kunstenaarsmissie te worden.

Het domein waar onze academie voor opleidt is de kunst. De waarde van kunst rust allereerst in zichzelf: de inzichten, de schoonheid, de verwondering en hoop die kunst geeft. Daarmee heeft kunst een intrinsieke waarde die niet afgeleid is van de economische of nuttigheidswaarde die er sinds het midden van de negentiende eeuw wel vaak mee verbonden wordt. Vanuit die intrinsieke waarde kan kunst een bijdrage leveren aan de humanisering van de samenleving. Kunst is dan niet louter een verlengstuk of een motor van de neoliberale economie.

Human Matters

Voor ons is Human Matters een ideaal, een poging om de ideeën achter deze missie te verenigen. In dit ideaal zit enerzijds de humaniteit, de menselijke maat, de lichamelijkeheid, de zintuigelijke waarneming en de menselijke socialiteit die we altijd met ons meebrengen. Anderzijds zit er de materie in: de materialiteit en de vorm van de kunst. Samenvattend zegt Human Matters dat de mens ertoe doet en dat deze het waard is om voor te vechten in de huidige wereld. In een wereld die steeds grotere economische verschillen kent, in een wereld met steeds grotere gevaren voor democratie en leefbaarheid.

Human Matters is een kritiek op de ideologie van het maatschappelijk systeem waarin we leven. Het biedt een tegenwicht tegen hyperspecialisatie in de wetenschap en tegen de nadruk op prestatie en profijt in de neoliberale meritocratie. In de kunsten kan er aandacht zijn voor de mens als een zintuiglijk, denkend en voelend wezen dat in gemeenschappen leeft.

Humanisering van de maatschappij

De opvatting waarin de kunsten en de kunstenaars hun bijdrage leveren aan een voortdurende humanisering van de maatschappij motiveert de Zwolse academie. We richten ons op de ontmoeting met wat onbekend, ongewis en vreemd is. Dat zien we als onderdeel van een stap naar een betere wereld. We bezitten de overtuiging dat de kunsten en kunstenaars daar een belangrijke rol in kunnen vervullen.

Deze opvatting van wat een kunstacademie dient te doen, vindt zijn oorsprong deels in het verleden van de Zwolse vestiging. Enkele fusies geleden voegde de Christelijke academie uit Kampen zich bij ArteEZ. Het oude, verzuilde idee van een emancipatoire vakopleiding voor talenten 'uit eigen kring' en de door protestantschristelijke ideologie bijgestuurde, modernere verhouding tot de kunsten was toen al grotendeels verdwenen. In ArteEZ-verband bleef er wel de inspiratie om het kunstonderwijs te gebruiken om kunst expliciet te koppelen aan levensbeschouwelijke en filosofische inspiratie.

Deze opvatting van onze missie is idealistisch. Makkelijk, conflictloos en comfortabel is hij niet. Sterker: het vereist constante aanpassing, herneming en discussie. Het vraagt nieuwsgierigheid en zelfreflectie, zowel van studenten als van docenten. Daarom geeft ons onderwijs, in elke studierichting en in alle jaren, relatief veel aandacht aan kunsttheoretische, filosofische en levensbeschouwelijke context.

Dit allemaal om kunst-educatoren, interieurvormgevers, grafisch ontwerpers en striptekenaars die geleerd hebben bij zichzelf en anderen te rade te gaan, de maatschappij in te sturen. Kunstenaars die kunnen werken in interdisciplinaire, vreemde en misschien wel wantrouwende omgevingen en omstandigheden. Die daar de verbinding zoeken in de kracht die de kunsten hebben om aan moeilijke, pijnlijke en verwarrende menselijke kwesties en aan hoopvolle en vrolijke problemen vorm te geven.

In kunstenaars die hun praktijk kunnen uitoefenen vanuit die betekenisvolle dialoog zit volgens ons de grootste maatschappelijke waarde van de kunsten. In deze koppeling van de kunstenaarsrol en het burgerschap zit een vitaal democratisch element. Iedereen heeft de anderen, de vreemden en de omgang met het onbekende nodig om zichzelf te leren kennen. Dat is ons kompas.

Onderwijspraktijk

Een belangrijke vraag is hoe de ideeën achter het ideaal van Human Matters terugkomen in het programma, de organisatie en alledaagse onderwijspraktijk van de ArteEZ Academie voor Art & Design Zwolle.

De onderwijsvisie die de studierichtingen in Zwolle gemeen hebben, berust op de theoretische en proefondervindelijke ontmoeting met en bewerking van wat vreemd en anders is: Door te kijken, te lezen en te schrijven. En door te maken, samen te werken en ontdekkingen te doen. Dat gaat per definitie niet vlekkeloos en comfortabel. Om de studenten te helpen hun kunstenaarsidentiteit te ontwikkelen en hun stem daarin te vinden, is het onderwijs vooral een manier om hun ongemak te organiseren. De didactiek is erop gericht om als studiegemeenschap de moeilijke vragen aan onszelf en elkaar te leren stellen en die te verbeelden.

Het kunstonderwijs geeft de student ruimte om een eigen narratief te ontwikkelen, zich te verrijken en zich te leren uiten. Tegelijk biedt ArteEZ Zwolle geen puur vraaggestuurd onderwijs. Het onderwijs aan onze academie leidt kunstenaars op die zoeken naar de waarde van hun artistieke praktijk

in de gemeenschappen waarin ze gaan werken. Of studenten die als kundige, bezielde en betrokken professionals met een stevig kompas hun studie vervolgen aan masteropleidingen.

Ook de huisvesting is geïnspireerd door het ideaal Human Matters. Tegelijk kan juist die huisvesting nog veel beter aansluiten bij onze verantwoordelijkheid voor duurzaamheid, ecologie, rust en stilte. Datzelfde geldt voor thema's als een leven lang leren en de zinvolle integratie van het onderwijs en ontmoetingen met alumni.

Onderwijsvoorbeelden van Human Matters' in de academie

De theoretische en reflectieve lessen

Het grootste deel van het onderwijs op de academie bestaat uit het ontwikkelen van het eigen narratief van de student en de vaardigheden die daarvoor nodig zijn, zowel analoog als digitaal. Een relatief groot deel van de resterende onderwijstijd staat in het teken van het verruimen van kennis en het verbreden van de culturele en intellectuele horizon. Dat gebeurt in zogenoemde waarnemingslessen en lessen of projecten waarin de studenten theoretische, filosofische, kunstdidactische en kunsthistorische kennis bestuderen en zich toe-eigenen. De invulling van deze onderwijstijd sluit aan bij de belangstelling van de studenten, zodat ook thema's als spiritualiteit, ethiek en ecologie aan bod komen. Uiteindelijk moeten deze theoretische en reflectieve lessen de studenten helpen om een ruimere blik te ontwikkelen. Daarmee ontdekken ze de betrekkelijkheid van de eigen ervaring en van de eigen culturele context en scherpen zij hun blik.

Interdisciplinariteit

Een paar keer per jaar nemen alle studenten, interdisciplinair en uit verschillende studie jaren, deel aan projecten die vertrekken vanuit maatschappelijke thema's. Deze onderwerpen worden aangedragen door partners en instellingen van buiten de academie. Het proces waarin gediscussieerd, ontworpen en gewerkt wordt, is voor de studenten een ervaring op onbekend terrein. Dat doen zij met mensen en denkwijzen die buiten de eigen comfortzone liggen. Voorbeelden van deze interdisciplinaire projecten zijn Winterlab, Zomerlab en 24Hours.

Minor Liberal Arts

Sinds 2015 biedt onze academie aan extranei of amateurs een programma van een halfjaar (30 EC). Deze minor Liberal Arts richt zich op professionals die de kunstpraktijk willen gebruiken om hernieuwd naar hun eigen opleiding te kijken. Of dit nu een verpleegkundige is die iets van grafisch ontwerpen wil leren, een chirurg in opleiding die met animatie aan de slag wil of een jurist die belangstelling heeft voor interieurarchitectuur. Dit programma activeert hen heel praktisch en brengt de missie van de kunstacademie naar buiten. De minor organiseert ongemak bij de professionals van de toekomst. De zelfreflectie, de koppeling van kunsten aan menselijke kwesties en het ontwikkelen van een vermogen tot overdracht zijn vanuit de Human Matters herkenbare elementen.

Internationalisering

We zetten internationale samenwerking in als middel voor ontmoeting en confrontatie. In lijn met het ArtEZ Instellingsplan willen we dat elke studierichting eigen onderwijsprojecten met buitenlandse academies en instellingen uitvoert. Illustration Design met Barcelona, Graphic Design met Milaan et cetera. Dat betekent dat de academie zich niet richt op het werven van buitenlandse studenten of dat de reguliere onderwijsvoertaal Engels is. Wel betekent het dat studenten voorbereid worden op een kunstenaarspraktijk die kan leren van en concurreren met de hele wereld.